

Grote zwarte vogels

Vaak onbemind, maar is dat wel terecht?

Als je de gemiddelde mens zou vragen naar zijn favoriete vogel is de kans klein dat een zwarte vogel bovenaan het lijstje prijkt. Dat is jammer want deze intelligente beestjes verdienen beter. Ons team steekt de loftrumpet van de roek, de zwarte kraai, de kauw en de ekster. Geef ze wat meer liefde! Want ja, deze kraaiachtigen mogen in ere hersteld worden.

Krien bezingt de ...

Roek

Geen alledaagse verschijning, die prachtige en slimme zwarte vogel met robuuste, lichtgrijze snavelbasis.

Erg sociaal

Roeken zie je bijna altijd in groep. Broeden doen ze in kolonies in hoge loofbomen, voornamelijk in of aan de rand van landbouwgebied. Die kolonies kunnen groot zijn: zo zou ooit een kolonie van wel 2.000 broedparen gemeld zijn in Europa. Ook als ze voedsel zoeken - ongewervelden zoals regenwormen, keverlarven en graan - doen ze dat het liefst in groep.

Vaker gezien in herfst en winter

Roeken die in het Europese noord(oost)en broeden, trekken in de winter naar het zuiden - Vlaanderen bijvoorbeeld - waar

ze overwinteren. Roeken die bij ons broeden zijn eerder standvogels en blijven dus het hele jaar door in dezelfde regio. In de herfst en wintermaanden kan je bij ons daarom tijdelijk meer roeken zien dan tijdens de broedtijd. Soms vallen ze als 'grote zwarte vogel' dan extra op omdat ze samen met andere kraaiachtigen gezamenlijke slaappleatsen hebben.

Dankjewel, grote zwarte vogels

Eksters, kauwen, kraaien en roeken eten graag graan waardoor ze niet geliefd zijn bij landbouwers die hun pas ingezaaide graangewassen aangetast zien. Maar ze doen ook goed. Insecten staan eveneens op het menu, zoals emelten (larven van langpootmuggen) die een plaag vormen voor de landbouw. Het zijn dus ook gewasbeschermers. Dankjewel grote zwarte vogels om die insecten met smaak te verorberen.

Beschermd?

De soort staat niet op de lijst met jachtwild en mag niet bejaagd worden, wat voor alle kraaiachtigen geldt. Er worden ook geen uitzonderingen toegestaan. In principe zijn roeken dus een beschermde vogelsoort. Het is echter niet duidelijk hoe vaak roeken aanzien worden voor een kraai en toch gedood worden. 50 jaar geleden werd de soort actief bestreden, o.a. door de zaden van granen te omhullen door een voor vogels giftig product. Na het verbod op deze middelen nam de populatie gelukkig weer toe.

Meer roeken te zien in je buurt?

Dat kan, al wil dat niet zeggen dat er meer roeken zijn, integendeel. De populatie kent terug een dalende trend in Vlaanderen. In 2018 werd de populatie door het INBO ingeschat tussen de 4.400 en 5.300 broedparen, wat 25% minder is dan de inschattingen van de Vlaamse broedvogelatlas van 2000-2002. Ook op Europees niveau nemen de aantallen af. Roeken broeden de laatste decennia wel in kleinere en meer verspreide kolonies waardoor de kans groter wordt dat er een kolonie is in je buurt.

June is fan van de ...

Ekster

De ekster is de zebra onder de vogels. Met zijn zwart-witte uiterlijk en lange staart valt hij sowieso op. Als je echter goed kijkt - in de weerspiegeling van de zon - zie je dat zijn zwarte veren niet echt zwart zijn, maar ook een groen-blauwe kleur hebben. Kwestie van er aandacht voor te hebben.

Jeugdbendes

De levensloop van een ekster is vrij uniek. Nadat een jonge ekster uit het nest vliegt, vormt die met zijn broers, zussen en ouders nog even een gezin. Na een tijdje scheiden de wegen van de jeugd en de ouders: de ouders blijven levenslang bij elkaar en de juvenielen komen samen in 'jeugdbendes', waar ze leren hoe een ekster zich als volwassene gedraagt. Zeer vergelijkbaar met studenten die op kot gaan en hun ouders thuis achterlaten.

Goede recycleerders

Ook de 'thuis' van een ekster is zeer bijzonder. Het koppel - dat dus levenslang bij elkaar blijft - bouwt een nest mét dak. Deze beschermt de jongen wat meer tegen het weer en mogelijke predatoren. Het nest dat ze maken gebruiken ze, indien mogelijk, het jaar nadien opnieuw. Of ze hergebruiken de takjes om een nieuw nest te maken. Dus ook het systeem van hergebruiken en recycleren hebben ze onder de knie.

Nieuwsgierig

De verhaaltjes dat eksters een fascinatie hebben voor alles wat blinkt, komt van hun nieuwsgierigheid naar nieuwe objecten.

Blinkende objecten zijn dus niet interessant omdat ze blinken, maar omdat ze nieuw zijn.

Vroeger populair bij landbouwers

Eksters zijn opportunisten die vanalles in hun bek steken. Voor de komst van pesticiden werden ze door landbouwers verwelkomd aangezien ze de beestjes die de landbouwers als pest beschouwden, opaten. Helaas zijn ze sinds de komst van pesticiden steeds minder welkom op de landbouwpercelen.

Kraaiachtigen steeds vaker te zien in de stad

Door hun intelligentie en nieuwsgierigheid hebben de 'grote zwarte vogels' zich niet laten afschrikken door onze menselijke constructies, ze worden er juist door aangetrokken. Want menselijke constructies duiden op voedsel (bijvoorbeeld in tuinen) en nestplaatsen (bijvoorbeeld in schouwen). Wees maar zeker dat kraaiachtigen slim genoeg zijn om in de buurt van mensen te blijven.

Julie neemt het op voor de ...

Kauw

De kauw is een gedrongen zwarte vogel met een zwart petje, zilvergrijze kopzijden en opvallende lichtgrijze ogen (irissen). Het is de kleinste en fijnste onder de 'grote zwarte vogels': hij/zij wordt ongeveer 30 cm groot.

De kauw leeft graag in de buurt van de mens. Het nest wordt gemaakt in holten van bomen, oude nesten van zwarte spechten, bosuilennestkasten, gaten in muren, onder dakpannen en in schoorstenen. Ze broeden zelfs in konijnenholten.

Levenslang trouw

Kauwen nestelen graag in elkaars nabijheid in losse kolonies. Binnen zo'n kolonie bestaat een uitgebreide sociale structuur met een pikorde, intriges en altijd zijn er 'verliefde' stelletjes te onderscheiden als ze aan het foerageren zijn. De paarband tussen kauwen duurt een leven lang en de vogels zijn bijna altijd onafscheidelijk. In groep 'babbelen' ze graag en dat hoor je wanneer een zwerm kauwen 's avonds is neergestreken. Hun repertorium is zeer gevarieerd en dat maakt het bijzonder interessant om te observeren.

Bij etenstijd zal je hem/haar vooral op de grond aantreffen. Het zijn alleseters: van insecten, slakken, wormen, knoppen, zaden, bessen tot aardappelresten en kadavers.

Kauwenpopulatie stelt het goed

Volgens de meest recente onderzoekscijfers uit 2013-2018 stelt de kauw het in Vlaanderen net als de ekster goed: toen nam de populatie zelfs toe. Het is nog niet geweten hoe de populatie het nu doet. Anders dan bij vele andere vogelsoorten passen kauwen zich gelukkig makkelijk aan nieuwe omstandigheden aan: ze zijn zeer vindingrijk en dat maakt hen zo boeiend.

roek vs zwarte kraai zoek de verschillen

Verenkleed

Beiden volledig zwart. Met wat fantasie lijkt de roek soms een 'short' te dragen door de wat loshangende veren tussen de buik en de poten

Snavel

Roek: lichtgrijze snavelbasis, meestal puntigere snavel
Zwarte kraai: grote zwarte, stevige snavel met gekromde bovenkant

Staat in vlucht

Roek: waaivormig
Zwarte kraai: afgerond

Liesbeth verdedigt de ...

Zwarte kraai

De grootste van deze 4 zwarte vogels, al volgt de roek hem nauw op de voet. Pik-zwart verenkleed, zwarte snavel en poten. Je ziet ze in stedelijke gebieden, open natuurgebieden, akkers, weiden en aan de rand van bosgebied. Als er maar eten in de buurt is.

Wij-eten-alles-vogels

Dat eten mag zowat alles zijn. Meteen een van de redenen waarom er al eens gevloekt wordt op hen. Maar weet dat ze ook nuttige opruimers zijn! Zo zijn ze verlekkerd op aas - denk aan dieren die slachtoffer werden van het verkeer - waardoor ze mee onze wegen schoonhouden en de uitbraak van ziektes vermijden. Kuikens, eieren, granen en insecten, net als de inhoud van afvalcontainers staan eveneens op het menu.

Intelligent, onderzoekend en probleemoplossend

Sterft een kraai dan verzamelen de anderen errond om te achterhalen wat de doodsoorzaak is en eventueel iets te ondernemen om meer slachtoffers te voorkomen.

Kraaien kunnen ook gezichten van mensen herkennen. Denk dus niet te snel dat je hen om de tuin kan leiden met wat eenvoudige

zwarte kraai

trucjes. Ze doorprikken ze niet alleen snel, maar zouden ook de bedenker ervan herkennen en andere kraaien kunnen leren wie niet te vertrouwen is.

Wie pikt mijn nest?

Zwarte kraaien zijn sociaal, maar broeden niet in kolonies. Ze blijven trouw aan hun leefgebied. De jongen zwerven na een tijd uit, op zoek naar een eigen plek.

Kraaien bouwen hun nest hoog in de bomen en gebruiken daarvoor takken, twijgen en modder voor de stevigheid en wol, veren, gras en vacht van dieren voor een zachte binnenkant. Hoe zou je zelf zijn! Roofvogels en uilen weten die nesten ook te appreciëren en nemen ze soms in.

Grote zwarte vogels, een bedreiging voor je tuinvogels? NEE!

Dat idee berust op een misverstand. Onderzoek toont aan dat kraaiachtigen geen achteruitgang van zangvogels in tuinen veroorzaken. Het is vooral het verdwijnen van allerlei (kleine) landschaps- en tuinelementen zoals struiken en hagen die maken dat kleinere vogels minder kunnen schuilen en dat er meer competitie aan de voedertafel ontstaat. Kies voor een voedersilo of beschermkooi als je het eten voor de zangvogels wilt reserveren.

Bestrijding van kraaiachtigen: hoe zit dat?

Voor landbouwers is het samenleven met grote zwarte vogels niet altijd evident. Naast de eerder vermelde voordelen (eten van schadelijke insecten) kunnen ze schade aanrichten aan plantgoed en oogsten. Als roeken dit teweeg brengen, kan een schadevergoeding aangevraagd worden bij de overheid. Voor de andere soorten geldt dit niet omdat bestrijding toegestaan is indien preventieve maatregelen niet werken. Hiervoor moet op voorhand een toelating aangevraagd worden bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Na toekenning is bestrijding het ganse jaar toegelaten, ook als er geen schade kan zijn.

In 2022 werden 97.116 kraaien doodgeschoten in het kader van 'bestrijding' en dit terwijl volgens het meest recente broedvogelrapport van INBO (2013-2018) 40.000 - 70.000 zwarte kraaien in Vlaanderen broeden.

Vogelbescherming Vlaanderen stelt grote vragen bij deze praktijk

Grote zwarte vogels zijn erg intelligent. Een vogelverschrikker plaatsen, maakt geen indruk. Slimme oplossingen om ze weg te houden van makkelijk beschikbare voedselbronnen zijn nodig. *We zoeken projectmiddelen om nieuwe, alternatieve niet-dodelijke afschrikmethodes te ontwikkelen.* In afwachting van die methodes onderzoeken we of de toelatingen voor bestrijding correct opgevolgd worden (*controle preventieve maatregelen, invoeren van periode voor bestrijding*) en of de *aantallen gedode dieren correct doorgegeven worden.*

Natuurlijk zijn er nog andere zwarte vogels, bijvoorbeeld de spreeuw. Mooi, intelligent en een geweldige geluidsimulator. Helaas is de spreeuw vaak het slachtoffer van illegale vogelvangst en -handel. Lees er meer over op p. 39. En de raaf, een machtige vogel die op p. 42 bezongen wordt.

Wie wordt de Vogel van het Jaar 2025?

In december kiezen jullie opnieuw de vogel van het jaar. Wie volgt de huismus op? Jullie kregen alvast de 4 kandidaten in primeur voorgesteld. Wordt het de kauw, de ekster, de zwarte kraai of de roek? In december laten we ze nog meer blinken tijdens de verkiezingscampagne. Hou dus onze website en nieuwsbrief in de gaten. En stem mee.

Bronnen: Vogelbescherming Nederland, Natuurpunt, INBO, Birds of the World, EU broedvogelatlas